

Terug naar de marktplaats

Een van de teksten die regelmatig in de Sōtō-Zentempels worden gereciteerd heet 'De Sandōkai'. En dat is een Japans woord dat vertaald kan worden met 'Eenheid en Verscheidenheid gaan in elkaar op'. Het is geschreven door de Chinese Zenmeester uit de 8ste eeuw Shítóu Xīqiān. In het Japans heet hij Sekitō Kisen.

In de Sandōkai zegt Sekitō o.a.: "Vasthouden aan wat voorbij gaat is dwaling, maar in de leegte van de dingen opgaan is nog geen verlichting."

Dat laatste klinkt misschien een beetje verrassend. In de leegte van de dingen kunnen opgaan lijkt tenslotte bijzonder en diep en daardoor heel aantrekkelijk. Is dat niet waarom we zitten? En natuurlijk, in de leegte van de dingen opgaan is ook heel diep. Het inzicht dat de dingen in zichzelf leeg zijn en, zoals Sekitō verder schrijft, wederzijds afhankelijk en onderling verweven, en daardoor nooit blijvend vast te houden, dat inzicht is heel belangrijk. Zonder dit inzicht kunnen we nooit leven vanuit Boeddha-wijsheid.

Maar dit inzicht zelf is volgens Sekitō en ook volgens onze traditie nog niet wat verlichting is. In de Zentraditie moet dat inzicht geleefd worden in elk moment van ons leven. Niet alleen tijdens het zitten in meditatie, maar ook in het alledaagse leven: thuis, op het werk, tijdens de vakantie, wanneer je alleen bent of met anderen. En dat betekent ook dat we ons inzicht verder blijven verdiepen wanneer we momenten ervaren waarin we toch nog 'vasthouden aan wat voorbij gaat.

Wanneer we vanuit verlichting leven betekent dit dat we niet bevangen zijn of worden door onze eigen gedachten en emoties, of door die van anderen, en dat we vrij blijven om steeds weer met welwillendheid en mededogen dat te doen wat de situatie vraagt. Dat te doen wat ten bate komt van al wat leeft.

Vandaar dat het Pad eindigt op wat in het boeddhisme de marktplaats wordt genoemd en niet ergens op de top van een berg of verscholen in een diep dal, hoe aantrekkelijk dat beeld soms ook moge lijken.

Ik wil eindigen met een paar woorden van de Chinese Zenmeester Hongzhi uit de twaalfde eeuw:

"Ons huis is één enkel veld, uitgestrekt en luisterrijk, vanzelfsprekend verlicht van binnen uit. Wanneer de geest onvoorwaardelijk open is, wanneer er sereen gewaarzijn is zonder duiding, dan verschijnen en verdwijnen Boeddha's en Stamhouders die de wereld transformeren. Waar Nirvana van oorsprong thuis hoort, is te midden van levende wezens. Is het niet verbijsterend dat alle mensen erover beschikken, maar er niet in slagen het tot heldere klaarheid op te poetsen. Sluimerend in duisternis laten zij hun wijsheid overspoelen door dwaasheid die alles blank zet."

Laten we nu in stilte zitten en onze gehechtheden aan wat voorbij komt loslaten waardoor onze Boeddhageest en wijsheid weer helder en stralend kan worden.

* * * * *

Eerw. Baldwin Schreurs
Zondag 24 juli 2022